

HOOPER ODPRIL KAMPANJO ZA VSTOP ZDRUŽENIH DRŽAV V HAŠKO SODIŠČE.

Naši deželi je treba obljubiti le to, da bo plačevala ligi narodov \$40,000 na leto za upravne izdatke.

DO LIGE BI NE IMELE ZDRUŽENE DRŽAVE NOBENIH DRUGIH OBVEZNOSTI.

Des Moines, Ia. — Kampanja predsednika Hardinga za to, da naj bi Združene države vstopile v haško mednarodno razsodišče, je odprl v sredo zvečer v Des Moinesu trgovski tajnik Herbert Hoover. Ker je ravno malo prej imel Hoover precej dolgo konferenco s predsednikom, menijo vsi tisti, ki so tajnika slišali govoriti na tem shodu, da so njegove besede nekakšno merilo za predsednikovo govore, ki jih bo imel, ko se meseca junija odpravi na pot po celi deželi.

Hooverjev govor se zavzema za mednarodno ligo sodišče v Hagu ter nekako sekundira onemu, s katerim je pred par dnevi odprl kampanjo za popoln vstop Združenih držav v mednarodno ligo bivši zvezni vrhovni sodnik John H. Clarke v New Yorku.

Medtem pa nadaljuje lord Cecil iz Anglije svoje romanje po naši deželi ter si prizadeva pregovoriti ameriško ljudstvo, kako neznanost pametno bi bilo, če bi Združene države pristopile k mednarodni ligi.

Tajnik Hoover je glasnik želja in misli predsednika Hardinga. Zato se ne smemo čuditi, da je z vso verno zagovarjal njegove ideje o mednarodnem sodišču v Hagu ter označil morebitni vstop Združenih držav za nekaj takega, kar bi bistveno neinkovalo na vzpostavitve trajnega miru na svetu.

Tisti, ki so nasprotovali, da bi postala naša dežela članica mednarodne lige, je dejal, naj se nikar ne protivijo naši vdeležbi v mednarodnem sodišču, niti se ne hoje političnih zapletljivost vlad tega.

Odgovarjal je kritiki senatorja Boraha, o katerem je rekel, da bi sedaj rajši šel še daleč kakor do tja, do kamor mu je ameriško ljudstvo pri volji slediti.

Tajnik Hoover je govoril pred letno konvencijo narodne lige ženskega volilstva, in njegov govor je bil prvi podrobnejši odgovor naše administracije tistim, ki so napadali predsednikovo predlogo za vstop Združenih držav v mednarodno razsodišče v Hagu.

"Noben narod nas ne more spraviti v to sodišče, če sami nemočimo tega. Sodišče samo nas ne more povziti k sebi, niti ne izvajati nad nami nobene nasilnosti. Čelo moralne ne. Naš predlog za vstop v mednarodno razsodišče se naslanja na predpostavko, da ni prisiljenost potrebna za narode, ki so dobre in imajo v sebi čut pravičnosti.

"Vse, kar bi morala naša dežela storiti, če bi vstopila v haško razsodišče, je to, da bi se obvezala plačevati manj kakor \$40,000 na leto ter s šestindesetimi drugimi narodi voliti sodnike. Ti so možje mednarodnega slovesa. Izvoljeni so za dobo devetih let in so prosti vseh predsodkov," je dejal tajnik Hoover.

Ostanki Kartagine najdeni pod morjem.

Pariz, 12. apr. — Francoski arheolog Waldeck, nahajajoč se na coplanu, je večeraj fotografiral ostanke starega kartaginskega mesta, ki leže pod morjem nedaleč od sedanjega obrežja. Morje je tedaj tisočletij zalilo staro obrežje. Na sto metrov daljave in nekdanji zidovi stoji še danes pod vodo. Waldeck je sledil staremu zidu, ki je nekoč stal ob morju, sedem milj oddaljen viden je kamnite stebre nekdanjih kartaginskih stavb. Zazbil je tudi potopljene galeje in druge predmete, katere bodo zdaj skušali dobiti iz vode. Francoski in ameriški arheologi so izkopali na mestu, kjer je stala Kartagina, veliko predmetov, da bi lahko našli velik muzej.

Pregled večjih dnevnih dogodkov.

Amerika.

Vrhovno sodišče potrdilo postavbo za državni vojaški bonus v Illinoisu.

Veleporota obtožila floridskega pretepača umora prve vrste.

Hoover odprl kampanjo za vstop Amerike v haško sodišče.

Ameriški astronomi potrjujejo Einsteinovo teorijo.

Preiskava glede herrinskih izgrediv.

Ameriški kapitalizem si oavaja Srednjo in Južno Ameriko.

Inozemstvo.

Pretep na pesti v angleški zbornici.

Francoski vsi iz sebe, ker so ameriški kapitalisti dobili bogate koncesije v Turčiji.

Angleški pisatelj opozarja na novo posledico vojne: ljudstva padajo v nezasičano praznovrstvo in verski fanatizem.

POSTAVA ZA DRŽAVNI VOJAŠKI BONUS POTRJENA.

8 to sodno potrditvijo je priznanih 55 milijonov dolarjev veteranom svetovne vojne.

PRVO IZPLAČEVANJE VOJAŠKIH NAGRAD SE PRIOHNE DNE 1. JULIJA.

Springfield, Ill. — Državno vrhovno sodišče Illinoisko je potrdilo državno postavbo za vojaški bonus. Ta vest se je bliskoma raznesla po celi državi.

Sodni dvor je potrdil odlok sodnika E. S. Smitha, ki je zavrnil prvotno pritožbo. Izmed sedmih vlogovnih sodnikov jih je glasovalo za potrditev samo pet. Vrhovni sodnika Cartwright in Dunn sta se držala glasovanja, ker i-mata vsak svojega sina v vrstah veteranov svetovne vojne, ki bosta tudi deležna vojaškega bonusa.

Ko se je zaznala vest o potrditvi, je poslanec Church nemudoma uvedel v poslanski zbornici predlogo za dovoljenje tistih petindesetih milijonov, za katere je že odglasovalo illinojsko prebivalstvo.

Kakor je naznanil gen. adj. Carlos E. Black, se prične prvo izplačevanje vojaških nagrad dne 1. julija, ali tako nekako.

Sodni načelnik Thompson je naznanil sodno potrdilo.

"Bil nam je predložen ugovor, češ, da se ta postavba v nekaterih točkah ne strinja z ustavo. Ali sodni dvor je dognal, da postavba ne nasprotuje nobeni ustavni določbi, in razsodba okrožnega sodišča je s tem odobrena in potrjena."

Vsi ostali štirje vrhovni sodniki so se strinjali z mnenjem svojega načelnika.

Tisti, ki so ugovarjali postavi ter jo izpodbijali sodnim potom, so se naslanjali na to, da so bili vojaški plačani iz blagajne Združenih držav, vendar česar bi naj bila vsaka nadaljnja odškodnina od strani države prepovedana. Ali sodišče je izpodbilo to trditev ter ugotovilo, da ni veteranov prištevati med tiste, ki se jih tiče določba ustavna določba.

Če ni nihče drugi vesel tega potrdila, so ga gotovo veterani svetovne vojne.

Nemčija ima 300 tiskarskih strojev za tiskanje denarja.

Berlin, 12. apr. — Nemška vlada je sicer na umetni način stabilizirala marko (zdaj se stalno suče okrog 20,000 za ameriški dolar). Toda nov denar se tiska neprenehoma. Vsak teden se natisne bankovcev za 500 milijonov mark. Danes je bilo izdanih šest milijonov mark v papirju. Vlada ima 300 tiskarskih strojev, ki mečejo dežeje denar iz sebe noč in dan. Bankovci za manj kot 1000 mark se ne tiskajo.

Finska plača dolgove.

Helsingfors, Finska, 12. apr. — V zbornici je bila sprejeta predloga za fondiranje dolga Združenim državam.

AMEBIŠKI IMPERIJ GRE PROTI JUGU.

Kapitalizem Združenih držav o-svaja španske republike v Srednji in Južni Ameriki.

NAJPRVO POSOJILA IN POTEM ARMADA.

Washington, D. C. — (Paul Hanna, Federated Press.) — Zdaj, ko je Evropa v razvalinah in Azija obubožana, da bi absorbirala preostanek ameriškega bogastva, je postala španska Amerika glavno polje gospodarskega osvajanja po bankirskih in industrijskih magnatih Združenih držav.

Ameriški bankirji so od spomladi leta 1921. posodili malone tretjino milijarde dolarjev krajevnim in državnim vladam Južne Amerike in Zapadne Indije. Tudi sledi lista posojil, ki so jih dali ameriški finančniki, in koncesiji, ki so jih dobili za posojila.

Gvatemala. Posojilo: \$15,000,000. Koncesija: Američani ustanove Narodno banko, ki pobere iz prometa ves domači denar v najkrajšem času.

Kuba. Novo posojilo: \$50,000,000. Koncesija: sladkorni pridelek se proda samo ameriškim sladkornim kraljem po dogovorjenih cenah.

Haiti. Posojilo: 7,500,000. Koncesija: Haitiska narodna banka mora naložiti ves svoj denar v National City banko v New Yorku.

Kolumbija. Posojilo: \$84,000,000. Kolumbijska provinca Antioquia je dobila \$20,000,000 in mesto v Kolumbiji tudi 20 milijonov. Koncesija: ameriški bankirji, ki so posodili denar, imajo prvo vknjižbo na dohodke države Kolumbije.

Ecuador prost za posojilo \$35,000,000 in ga tudi dobi, ako zastavi svoje carinske dohodke ameriškim bankirjem.

Peru. Posojilo: \$50,000,000. Koncesija: ameriški bankirji pobirajo carinske dohodke.

Bolivija. Posojilo: \$30,000,000. Vlada je zastavila svoje glavne vire dohodkov.

Chile. Posojilo: \$44,000,000. Koncesija: upniki imajo prednostne pravice do glavnih dohodkov dežele.

Brazilijska si je izposodila \$50,000,000, njeno glavno mesto Rio de Janeiro \$12,000,000 in njeni dve provinci Rio Grande do Sul in Ceara \$12,000,000.

Urugvaj si je izposodil \$13,000,000.

Končno je bogata Argentinja najela v Združenih državahposojilo \$250,000,000 in zdaj išče še \$110,000,000.

Pred vojno so špansko-ameriške republike iskale posojila v Evropi. Danes ne more Evropa posoditi nič in španska Amerika je prisiljena trkati na vrata "kolosa na Severju", katerega se je vedno bala. Vsi slučajni pokazujejo, da so ameriški bankirji dali denar le proti dobremu poročstvu; v večini slučajih so vknjižili svoja posojila na dohodke carine in davkov. V Centralni in Južni Ameriki danes kar mrgoli "posebnih misij", ki so jih poslali bankirji iz Združenih držav z namenom, da nadzorujejo pobiranje carine in davkov ter kontrolirajo izdatke vazalnih držav.

Obenem je vlada Združenih držav poslala mnoge "posebne misije" v srednje in južnoameriške republike, kjer pomagajo pri "reorganiziranju" domačih armad in mornaric. To je potrebno za protekcijo ameriških investicij. Bankirji v Wall Streetu ne zapajo domačim oboroženim silam španskih republik. Kamor gre ameriško posojilo, gre kmalu za njim tudi ameriška vojaška misija, ki skrbi, da je armada zadolžena državi "dobra in sposobna".

Tako prodira imperij Združenih držav na vse kraje treh ameriških kontinentov.

Zopet šest Ircev ekskutiranih.

Dublin, 12. apr. — Šest republikanov je bilo večeraj ekskutiranih v Tuamu. Imeli so orožje v svoji posesti in zato so bili obsojeni na smrt in ustreljeni.

SPOLNE BOLEZNI SO ZDAJ RAZLOG ZA RAZPOROKO V ILLINOISU.

Springfield, Ill. — Državni senat je v sredo sprejel predlogo z 29 glasovi proti 14, ki določa, da žena ali mož lahko izloči ločitev zakona, ako ima druga zakonska polovica spolno bolezen. Čikaški zdravstveni komisar dr. Bundesen je delal na to, da je bil sprejet ta dodatek k zakonu za razporoko. Bundesen zdaj deluje, da zbornica sprejme evgenični zakon, na podlagi katerega bosta morala biti vsak ženin in nevesta zdravniško preiskana, predno se poročita.

BABJEVERSTVO JE VELIKA POVOJNA BOLEZEN.

Angleški novelist opozarja na veliko duševno reakcijo po vsem svetu, ki menda sledi vsaki vojni.

ARHEOLOG CARTER JE OBOLEL.

Kairo, Egipt, 12. apr. — Howard Carter, ameriški arheolog, ki je s pokojnim lordom Carnarvonom vred našel Tutankamenov grob, je nepričakovano zbolel. Egiptovski duhovni so takoj izjavili, da pojde Carter za Carnarvonom, ker je motil večno spanje faraona Tutankamena. "Zakletva faraonova in osveta bogov se izpolnjuje!" je dejal Ibrahim Cy-rana, eden višjih glavarjev egiptovske cerkve.

Zdravniki še niso naznanili, kakšno bolezen ima Carter. Carnarvon je umrl za zastrupljenjem krvi, ko ga je pičila neka strupena žuželka in temu se je pridružila še pljučnica. Omenjeni Ibrahim je že pred več meseci rekel, da bosta Carnarvon in Carter kmalu umrli po "strašnih mukah", ker sta se drznila odpreti Tutankamenovo grobnico — in babjeverno ljudstvo mu verjame.

London, 12. apr. — "Praznovrstvo vseh mogočih oblik se je silno razširilo po vsem svetu izza vojne," je dejal H. Rider Haggard, znameniti angleški novelist in raziskovalec, ko se je razgovarjal s poročevalci glede nenadne smrti arheologa Carnarvona, o katerem gre glas, da je postal žrtev "zakletve" starodavnih egiptovskih faraonov. Na Angleškem je tisoče ljudi in celo izobražencev, ki verjamejo tej pravilici in s vane znanstvenike, naj opuste študije egiptovskih mumij, da tudi njih ne zadene "kazen bogov in duhov". Zgodilo se je celo, da so nekateri zbirali egiptovskih starin poslali svoje zbirke v muzej ali jih ponudili starinarjem za vsako ceno, samo da se jih iznebe.

Haggard je nadaljeval: "Kadar se pojavi nov val babjeverstva in religioznega fanatizma med civiliziranimi ljudstvi, se mi zdi, da je to znamenje propadanja teh ljudstev. Enake razmere so vladale v starem Rimu zadnje dni njegove moči in slave; bili so izbruhli babjeverstva v raznih formah. Kadar se človek prepusti supersticiji (prazna vera), tedaj je njegovo stanje zelo žalostno. Njegovo življenje je terorizem. Pаметen človek mora potegniti ravno črto med fakti in pravljicami."

Znanstveniki se trudijo na vse načine, da izpodrežejo korenine neumni veri, ki se širi glede Carnarvonove smrti. Zdravniki so jasno konstatirali, da je bil komar neke zelo strupene vrste, ki je pilil najditelja Tutankamenovega groba na licu. Carnarvon je poznal te komarje in je bil vedno v strahu pred njimi. Njegov osebni prijatelj je pričel v "Morning Postu" pismo, v katerem navaža več slučajev smrti v Egiptu iz istega vzroka. Mnogo angleških vojakov je bilo pičenih in so po-dlegli. Ampak babjevercem je to težko dopovedati.

VREME.

Chicago in okolica. — V soboto jasnó, lahki vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 44, najnižja 34. Sonce izide ob 5:12, zaide ob 6:29.

VELEPOROTA OBTOŽILA TABERTOVEGA BIRIČA UMORA PRVE VRSTE.

Sedemnajst pri je pričalo pred veleporoto o tem, kako grozne in sverinske razmere vladajo po jetniških šotirščih.

BIRIČ HIGGINBOTHAM JE BIČAL FANTA TABERTA DO PO-POLNEGA OMAGANJA.

Madison, Fla. — Walterja Higginbothama, biriča v jetniškem šotiršču, tvrdke Putnam Lumber Co. v Clari, Fla., je veleporota obtožila v sredo umora prvega razreda v zvezi s smrtjo fanta Martina Taberta iz severne Dakote.

Tabert je umrl tri dni potem, ko ga je birič pretepel z osem funtov težkim bičem v mesecu februarju, 1922, kakor to zatrjujejo priče. Ali šotirščni uradniki ugovarjajo tem trditvam ter pravijo, da je fant umrl naravne smrti.

Higginbotham je bil izpuščen na svobodo pod jamščino \$10,000. Okrožni sodnik Horne je naznanil, da bo ta birič najbrž sojen dne 15. maja v Crossu City, Fla.

Biričev zagovornik je dejal, da sicer prizna pretepanje Martina Taberta, ali tisti udarci niso bili težki. Birič da je fant pretepel, ker ni maral delati.

Pravni zastopniki Tabertove družine so namigivali, da utegne vložiti tožbo na zveznem okrožnem sodišču v Floridi ali Wisconsinu ter iskati odškodnino v gnesku po \$50,000 od tvrdke Putnam Lumber Co., ki je wisconsinška korporacija.

John T. Gardner, ki je sedaj pri artiljeriji v Fort Sam Houstonu, Texas, je izpovedal pred veleporoto, da je bil pretepan od nog do glave in da ima za to še danes dokaze na svojem hrbtu. Ta je povedal zanimivo in strašno zgodbo o grozovitostih, ko sta bila on in Tabert v jetniškem šotiršču blizu Clare, Fla., pred štirinajstimi meseci.

Še šestnajst drugih pri je bilo zaašanih tisti dan. Bivši stražnik v šotiršču J. W. Jackson je zatrnil, da je pomagal pripraviti Tabertovo truplo za pogreb.

"Globoke rane, ki jih je zadal Higginbothamov bič, so pokrivala Tabertovo truplo od glave do podkolen," je povedal Jackson državnemu pravniku G. Grimsonu, ki vodi sodno preiskavo.

"Mnogo hrast je bilo tudi na glavi, koder je birič pretepal fanta s koncem svojega biča."

Ninie Bell, ki je bil tudi svojčas jetniški stražnik v kempi, je dejal, da je bil priča mnogim prizorom, ko je bil Tabert pretepan.

"Našel sem stoindeset udarcev," je povedala ta priča. "Tabert je ležal na tleh, in birič Higginbotham je imel svojo desno peto na dečkovem vratu, v sledčesar je bil Tabertov obraz zarit v pesek. Fanta sem jaz potem preiskal ter dognal, da je imel nos zlomljen in vrat ves krvav."

Mrs. Walter Lyles iz Cross City, Fla., je izpovedala, da sta bila njen mož in ona na izletu blizu jetniške kempe tisti dan, ko je bil Tabert pretepan.

"Našla sem sedemindeset udarcev, a potem sem se naveličala šteti," je dejala. "Izpočetka sem ališala ječanje, ki pa je postajalo slabše in slabše. Naposled je bilo čuti še samo padanje težkega biča."

Strašna kuga kolje v Indiji.

Kalkuta, Indija, 12. apr. — Črna kuga se širi po vseh severnih provincah Indije. Stotine ljudi umre dnevno. Tisoče ljudi beži na vse strani.

Ženski roparji. V Koprivnici na Hrvaškem sta napadli kmetici Kata Kovač in Tereza Posavec. Zmetla Stjepana Garalo, ki je vlačal od semnja domov, s polno steklenico vina sta ga tako obdelale po glavi, da je obelzel nezavesten, nato sta mu pobrala denar. Garalo se zdravi v bolnici, korajžni ženi pa se hladita v zaporu.

ALI HOČE AMERIKA ZAMENJATI SACCA ZA NADŠKOFA CEPLIKA?

Seattle, Wash. — (Fed. Press.) — Tukajšnja angleška krajevna organizacija "Stranke delavcev" je sprejela resolucijo za zameno Sacca in Vanzettija za nadškofa Ceplika v Rusiji, ki je bil pred kratkim obsojen na deset let ječe radi protirevolucionarnih činov. Resolucija je bila poslana gl. odboru stranke v New Yorku s prošnjo, da se predloži državnim oblastem v Massachusettsu. Ker so državni uradniki v Bostonu večinoma katoličani in torej zainteresirani v usodo nadškofa Ceplika, se bodo mogoče ozirali na sugestijo.

ENTENTA NAPOVEDUJE BOJ AMERIŠKIM KONCESIJAM.

"Nočemo drobtinice!" pravilo Francoski in Angleški. Konflikt pride na lozanski konferenci.

FRANCIJA PROTESTIRA.

Pariz, 12. apr. — Zavezniki bodo poskušali razveljaviti koncesije, ki so jih dobili Američani od Turčije. To se zgodi na drugi mirovni konferenci s Turki v Lozani.

"Ako ameriški sindikat obdrži vse, kar mu je Turčija obljubila, potem ni vredno, da bi hodili na konferenco v Lozano in se prepirali radi drobtinice, ki so še ostale," je rekel neki uradnik zunanjega francoskega ministrstva.

Nadalje je rekel, da koncesije, ki so jih dobili Američani, so bile prej obljubljene drugim in zato niso postavne.

Borja se, da se danes kreirajo note med Parizom, Londonom in Rimom radi ameriških koncesij. Iz Berlina je prišla vest, da so nemški kapitalisti zelo razočarani in poslali so emisarja v London, ki ima pridobiti Anglijo za vpostavljenje predvojnih pravic Nemčije do bagdadske železnice.

Francoski bankirji in industrialci se penijo jeze; ne gre jim v glavo, kako je to mogoče. Odlok angleške skupščine, ki je ratificirala podelitev koncesij Američanom, smatrajo za najgorsko nevarnost kemalistov napram Franciji, katere jih je podpirala v vojni z Grejci.

Carigrad, 12. apr. — General Pelle, francoski komisar v Carigradu, je večeraj protestiral proti sklepu angleške skupščine glede podeljenja rudniških in oljnih koncesij Chesterjevemu sindikatu v Ameriki. Francija zahteva koncesije za gradnjo turških železnic in pristanišč zase v zameno za posojilo 500 milijonov frankov leta 1914.

VERSKA VDAKOST DRŽAVI NAJVEČJA NEVARNOST ZA EVROPSKO CIVILIZACIJO.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Angleški pisatelj in filozof Hilaire Belloc pravi, da je verska vdanost državi, ki se je polagoma razvijala v zadnjih treh ali štirih stoletjih, največja nevarnost za evropsko civilizacijo. Ta posvetitev, ki je znana pod imenom "patriotizem", naredi vsakogar, ki se ne strinja s prepričanjem svoje dežele, za "izdajalec".

Govornik je dejal v svojem tozadevnem predavanju, da je ameriški prispevek za vojno proti Nemčiji veliko večji, kakor ga je soditi po številniški moči naše vojske, poslano v Evropo. Kajti le po vstopu Združenih držav v vojno vrtinec je bilo mogoče maršalu Fochu izbrabiti "akoro izčrpane francoske in angleške čete v polni meri in edinele vlad navzočnosti ameriških čet.

Evropa je po vojni razdeljena v dežele, ki so oborožene do zob, in pa v države, ki so deloma ali popolnoma razorožene. O premaganih in zmagovalnih ne more biti govora. In oborožene skupine so gospodarice dandana v Evropi.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisni ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (March 31-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NEPOKOJ V JEKLARSKI INDUSTRIJI.

V jeklarski in železarski industriji se zopet pojavlja nepokoj. Ta nepokoj ni splošen, ampak je omejen na jeklarne v Bethlehemu, Pa., ki so lastnina Bethlehem Steel kompanije. Ta družba je po konsolidaciji z drugimi družbami postala druga največja in najbolj važna družba za United States Steel korporacijo v proizvodnji jekla in železa v Ameriki.

Ako se v industriji pojavi nepokoj, morajo biti zanj vzroki. Mezda v teh jeklarnah je nizka. Navadni delavci prejema od pet in dvajset do štirideset centov mezde na uro. Večina delavcev prejema po pet in trideset centov na uro. Taka mezda prav zanesljivo ne zadostuje za prehranitev delavske družine, akotudi delavska gospodinja obrne vsak cent desetkrat, preden ga izda.

Delovne razmere so pod vsako kritiko. Treba je stopiti le en dan v jeklarne in človek se kmalu prepriča, koliko je vredno delavčevega zdravja in življenja v jeklarni. Ambulanci voz prav pridno vozi semintje, kar govori, da varnost za delavčeve življenja ni velika. Po dnevu delajo delavci večinoma po enajst ur, ponoči pa trinajst ur. Pripeti se tudi, da morajo delavci delati nepretrgoma do šestnajst ur, ne da bi bili posebej plačani za čezurno delo.

Posebno ponočno delo je nevarno, ako mora delavec delati po trinajst ur. Nesreče so veliko bolj številne, ker je delavec že po osmih urah dela tako upchan, da komaj stoji na nogah.

Nepokoj v jeklarnah se pojavlja na razne načine. Včasih delavci v katerem departamentu zastavljajo za nekaj dni. Delavci ostanejo doma, pa ne povejo zakaj.

Družbi sicer to dela skrbi, ne vpraša pa po vzrokih nepokoja, ampak prihaja z grožnjami, da najame mehanske delavce, ki so bolj pohlevni. Seveda so to le grožnje, ker tudi mehanski delavci ne žele dela v takih razmerah.

Lokalno časopisje molči o teh dogodkih. Izjemo dela le en list, ki menda ni naklonjen družbi.

To so fakti, ki govore, da so delavci nezadovoljni in da ta nezadovoljnost narašča.

Ameriška delavska federacija ima lepo priliko, da jeklarske delavce organizira. Družba ne bo prav nič stori-la za odpravo krivic, ki povzročajo nepokoj. Pomagala si bo z delavci iz brezposelne armade. Ako nekaj delavcev ostane doma, najemala bo druge, ki pridejo pred jeklarne in čakajo, da so poklicani na delo.

Ako bi bili v vodstvu družbe res možje, katerim je za povišanje produkcije, tedaj bi seveda vprašali po vzrokih tega nepokoja in odpravili vzroke zanj, ko bi jih dognali. A zdi se, da so v vodstvu kompanije ljudje, ki še ne razumejo, da velika menjava delavcev povzroča izgubo, in mislijo, da se veliki dobički najlažje dosežejo, ako se plačujejo sramotno nizke mezde.

Ako bi se delavci organizirali, bi lahko vplivali na vodstvo družbe, da razpravlja z njimi o vzrokih, ki povzročajo nepokoj, in da se ti vzroki končno odpravijo.

Delavci so seveda večinoma tujezemci in veliko med njimi ni zmožnih angleškega jezika. To je mogoče ovira, da pridejo do spoznanja, kako si lahko pomagajo. Zato je pa naloga Ameriške delavske federacije, da pošlje med nje svoje organizatorje, da delavce podučijo o namenu in ciljih strokovne organizacije. Dokler postojijo tako sramotne nizke mezde v jeklarnah je nevarnost za druge organizirane delavce v drugih podjetjih, da se te nizke mezde izrabijo tudi proti njim. Ako en del delavstva živi v nečloveških razmerah, končno vplivajo te nečloveške razmere na delavske razmere v splošnem, ako tisti fak-torji ne store ničesar, da se zboljša delavski položaj, ki so pozvani, da delajo za zboljšanje delavskih življen-skih razmer. Ako Ameriška delavska federacija pošlje svoje organizatorje, da organizira te delavce, tedaj dela v svojem lastnem interesu, ker pojačava z organiziranjem teh delavcev svoje lastne vrste.

JAVNA GOVORNICA.

Barberton, Ohio. — Kakor običajno, tako je prišel in odšel tudi v tekočem letu velikonosni čas. "Velika noč" je za grešnike, boljše rečeno za ljudi z okajenimi glavami velpomemben in izreden čas. Pobožni ljudje, siromaki na umu, poleg njih pa hinavci in zahrbtniki drviyo v hišo božjo, da pomolijo in počastijo ponovno iz groba vstalega Krista, o katerem pravijo verski reprezentante, da je odrešil grešni svet od večnega pogubljenja.

Seveda, ako bi jim molitev in zavijanje kaj koristilo, bi bilo zanje mnogo boljše, če bi prosili vse-mogočnega, da bi jim dal pravi razum in pamet, kar duševni siromaki izredno potrebujejo.

Velikonosni običaj je, da verniki gredo k spovedi in povedo "božjemu namestniku" svoje življenske dogodke ter potožijo svoje križe in težave. Kakor pravijo, imajo gospod moč odvezovati grehe ubogim grešnikom, ki so se vedoma ali nevedoma pregrešili so-per božje in cerkvene postave. Gospod mu odvežejo in odvzamejo grehe, umazana duša grešnika pa zopet postane čista in bela kot izraelaka mana. Pri tem pa menda ni glavno, da je po spovedi duša čista, čisti moralo biti tudi žep, drugače spoved nima veljave in je brezpomembna. Gospod namreč zahtevajo za odvezo grehov pošten "bakšiš" in čim globlje seže grešnik v žep, toliko bolj je olajšana njegova vest.

Razume se, da imajo gospodje z grešniki tudi mnogo posla, kajti o vsakem spokornem grešniku morajo obvestiti svetega Petra; glavni zapisnik namreč, kjer so vknjiženi grehi in ubogi spokornjeni zemeljski grešniki, se vodi v nebeški pisarni, samoposelji umljivo, pod vodstvom svetega Petra. Tam najprej natančno pregledajo zapisnik, da vidijo, če grešnik ni zamolčal katerega kosmatega greha. Če je vse v pravem redu ter se ujema s poročilom zemeljskega reverenta, je predložena prošnja za odpustenje grehov svetemu Petru v podpis. Sveti Peter pa je navadno muhast in vprašanje je, kako je starina razpoložen. Trma se ga itak vedno drži, zlasti o Božiču in Veliki noči, ko se ga poloti velika nervoznost. Tisti čas so v nebeški pisarni preobloženi s delom, kajti takrat ne hodijo k spovedi samo navadni pobožnjaki in terejtalke, ki se spovedujejo še le bolj iz navade, temveč v tistem času tudi letni pobožnjaki, ki prodajo gospodu v cerkvi kosmate grehe. Oni seveda ne dobiijo za to nobenega evenka, pač pa morajo plačati gospodu. Takim tičem tukajnji gospod prav dobro osoli odvezo, vsaj našega Harambaša je trdo potipal, kar pa ne dela gospodu reverentu nikake žasti. Za odvezo grehov računa pet dolarjev, kar je vsekakor preveč.

Naš Harambaša, mesto da bi bil šel od spovedi in obhajila domov, se je ustavil v gostilni pri "Mul-cu" na Bolivar Roadu, popil kar tri po 25c. Do tu je šlo vse dobro, pri četrtem pa sta prišla "bog" in Rozinov Jak. To ni lepo in častno, še manj pa katoliško. Pa kaj hočemo, saj le hinavščina igra glavno vlogo. Kar je najbolj žalostno je to, da so take vrste ljudje oklija napredku; mrak jim je svetloba in nevednost luč. Ne vidijo vzhajajoče zarje, kajti pri belem dnevu so slepi. Oni ne vidijo, da je sedanji sistem na svetu krivičen in vlada danes na svetu hinavščina. Pravice in odkritosrčnosti ni, kot bi morala biti. Pod današnjim siste-mom iste tudi ne bomo našli, in ta sistem bo vladal na svetu, dokler bo delavce nosil zavezane oči, se dal slepiti s raznimi verskimi dogmami ter se dal voditi za nos od kapitalističnih demagogov.

Dokler delavce ne bo prišel do spoznanja, da je on tista sila, ki proizvaja vse bogastvo sveta in da je on stebel, ki drži sloveško družbo, ter je kot proizvajatelj tudi upravičen do tega, kar proiz-izva, toliko časa bo delavce modern suženj. Hoditi v cerkev k spovedi, dajati za svete maše in moliti k nekemu nevidnemu bogu, je budalost. Zgodovina nam dokazuje, da ljudje molijo že tisoče

let k raznim lesenim in pozlačenim bogovom, pa do danes še nihče ni mogel dokazati, da je tak moljen bog kaj pomagal. Kot nekdaj tako danes razni reverentje beračijo za njega, torej je sam pomoči potreben. Vera v pekli in nebasa je bedastoča, da ji ni para na svetu, pri vsem tem pa dobro orožje in opora današnjega krivičnega sistema.

Ljudje, ki verujejo v verske dogme, ne morejo misliti samostojno, temveč verovati morajo to, kar jim zapovedujejo in jih učijo verski zastopniki. Drugače bi bili pogubljeni in Belcebub bi prevaril njih duše po smrti. Verovati morajo, da je današnji sistem po volji božji, oz. da gospod bog tako hoče. Verovati morajo, da so kapitalisti izredno dobri in usmiljeni ljudje, ki bi radi dali delavcem boljše plače, da bi delavci živeli udobneje, ampak, da so oni siromaki, kot smo mi delavci. S takimi in enakimi budalostmi varajo nevedno in zaslepljeno ljudstvo in mnogo jih je, da slepo verujejo.

Čas je, da taki zaslepljeni spre-gledajo ter potegnejo mreno raz oči, se otresejo duševne more in telesnih pijavk. — Martin Železnikar.

Ely, Minn. — Pisal sem mal listič za v "Prosveto", da bi ga priobčili pod "Naše družinske razmere" in ga oddal na pošto dne 24. marca. Pa vzle čakanj ni bil priobčen, zato bi rad vedel, kaj je temu vzrok. Če je prišel v koš, tedaj zahtevam, naj tudi u-rednik zleze notri ter naj zaspi vse, kar je bilo radi priobčenih dopisov v listu. Če ni bil priobčen moj prvi dopis, pa zahtevam, da bo priobčen vsaj drugi.

Radi čitanih razprav o družin-skih razmerah in tudi povesti na zadnji strani imam rad. To je več vredno kakor od Busije, kajti Bu-sija me malo zanima, saj jaz ni-kdar ne bom tam. Če pa "Prosveta" nima prostora za tako čtivo, priporočam, da bi se list povečal na osem strani. Jaz sem priprav-ljen plačati za list, kolikor upra-va zahteva.

Pisanje o družinskih razmerah je potrebno, da razkrije, kar je glabo, da ne bo vsa razpora v družini kriv samo moš ali žena. Po takem razpravljanju je mogo-če priti do dna, če je kriv on, ona, obo, nobeden njiju ali pa razme-re. Naj bo torej dopis že s hriba ali iz doline, tudi če je s Turške-ga, samo da služi za dobro čtivo.

Radi dela pri nas ne bom prav dosti poročal. Kadar je delo, je dobro, ko pa se obrat zastavi, je slabo. O zadnjih praznikih so pra-vili, da so velikonočni, toda tu na Elyju smo jih imeli za božične, kajti bil je tak mráz, da nam je zmaznila voda v kuhinji. Prava Sibirija je tu. A naj bo brez še kakoršen hoče, pomlad imamo pa le, če ne drugje na pratiki. Samo da je pomlad.

Sedaj po Veliki noči priporo-čam uredniku, da vrže koš iz u-rada ven. To je moj prvi, drugi in zadnji dopis, če ne pride v jav-nost vse skupaj tako kot je. — A. M.

Odgovor: — Po nepotrebnem se jezite in stavite uredništvu zahteve. Uredništvo ni prejelo od vas nobenega dopisa, kakor ome-njate. Uljudnejše bi bilo, da prej vprašate uredništvo, če je Vaš do-pis sprejelo.

SLIKE IZ NASELBIN.

Moon Run, Pa. — Zadnje čase so redki dopisi iz naše nasebine, čeprav je potrebno, da poročamo o napredku v nasebini. Da se ni-kdo od nas ne oglasi, je bržkone verok, ker vsakemu izmed nas bo-lje služita lopata in kramp kot pa pero. Zadnjih par tednov smo sleer pričeli delati "a polno pa-ro", a ne vem, koliko časa bo ta-ko šlo. Rojaki naj si zapomnijo, da s tem nikogar ne vabim sem za delom, ker vprašanje je ali ga do-bijo ali ne. O delu bom poročal še kaj pozneje.

Torej nekoliko o napredku. I-mamo društva vsakovrstnih jed-not in zvez in klubov. Smelo la-hko trdim, da smo napredovali v političnem oziru. S tem dopisom hočem seznaniti člane našega kluba št. 175, da je bil izvoljen dele-gatom sodrug Lucas Butya za let-no zborovanje, ki se vrši, kakor vam je znano dne 27. maja v Chi-cagu. Ker imamo še eno sejo, je dolžnost slehernega napredno mi-slečega člana in članice, da se za-gotovo udeleži prihodnje seje kluba dne 6. maja ob tretji uri po-poldne v Slovenski dvorani. Pri-dite in podajte navodila delegatu, kako bi lažje in boljše napredo-vali. Sodrugi, ne zanemarjajte sej

kluba, udeležite se sleherne in pripeljite vedno s seboj novega kandidata, da bomo imeli pri vsaki seji kaj novih članov.

Veliko naših rojakov je še, ki vedno odladajo in v resnici nima-jo smisla, da bi bili aktivni v po-litični organizaciji. Nekateri so taki, da jih boli, pa sploh ne ve-do, kje in kaj. Naj bo o tem do-volj, da se kdo ne obregne po o-šeh, ker je ta list še prepovedan tistim, ki ne vidijo. Če že ne bo prepozno, omenim tudi, da bo i-mel naš socialistični klub veselico. Priredil bo veselico dne 14. aprila, na katero vabim vse roja-ke, da se zagotovo udeležijo. Pri-reditev je v korist domači blaga-ni. Pričetek je ob osmi uri sveder. Na evidenje, sodrugi in rojaki! U-ljudno vas vabi odbor.

Kot sem že zgornj omenil, da v resnici napredujemo, omenim še o dramatik. Prav pridno deluje-mo in vršile so se že tri igre v tem letu. Pa nikdo se ne oglasi in ne izreče pohvale, še manj pa pi-kre kritike o izvajanju igre. O-glasila se je vsa samo ena čla-nica, ki je omenila igro, v čemur pa ni bilo ne priznanja ne gra-nja. Za njih poirtvovno igranje jim dam jaz vse priznanje in po-hvalo, kar v resnici zaslužijo za njih trudapolno in mučno delo, ki je povrh še brezplačno. Zadnja igra je bila predstavljena dne 2. aprila, o kateri pa morda še pride kritika. Če bi imela priti le kak-e osebnosti, je boljše, da izostane, ker to napravi šele večjo smeš-njavo. Take kritike bi sploh ne smele priti v javnost.

Dan pred igro sta odpovedala dva diletanta, kar je umevno, da je imelo na ostale igralce slab vtis in je bila nevarnost, da bo slab potek igre. Toda poškili so se, da zamažijo luknjo, ki sta jo napravila odstopila in izmili so se v eni noči s dvema novima igral-cema. Nova igralca sta se naučila tako dobro, kot bi imela najmanj tečen vaje in igra je bila popol-noma dobro izvajena. In radi re-gnacije onih dveh pa ne sedaj šuje, da pride neupravičena kri-tika. Lepše je, da ne pride.

Pustimo nepotrebno prekanje in stransko zabavljanje, pa bomo gotovi uspehov. Diletantom in di-letantinjam dajmo vse priznanje, ker se trudijo in mušijo dneve in noči za koristi samostojnega dru-štva, katerega prostori so za igre. Drugi mešec se nam zopet obeta igra, zato vas prosim, da se ne u-strahate nastopa. Vsaokrat gre malo lažje, samo več aloga je tre-ba in igralce primerno odškodova-ti za njih trud, pa bo uspeh zagotovljen. — M. Jerala.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Nadaljna poročila o izidu skup-šinskih volitev.

Glasovi, ki so jih dobile ragne stranke na Slovenskem pri skup-šinskih volitvah dne 18. marca, so razdeljeni kot sledi:

Vseh glasov oddanih na Kranj-skem (razen Ljubljane) je bilo 71.989. Od teh so dobile: Sloven-ska ljudska stranka (klerikaleci) 48.293, samostojna kmetaka stran-ka 4462, jugoslovanska demokrat-ska stranka (liberalci) 5974, so-cialistična stranka delovnega ljudstva (Peričevi socialisti in ko-munisti) 5589, narodna radikalna stranka (radikalci) 2125, sociali-stična stranka Jugoslavije (Bernot-ovi socialisti) 1445, narodni so-cialisti 1259 in dr. Šušteršičeva stranka 739 glasov.

Ljubljana: Jugoslovanska de-mokratska stranka (prof. Reis-ner) 3498, Slovenska ljudska stranka (dr. Gosar) 2814, sociali-stična stranka delovnega ljudstva (dr. Perič) 1886, narodni sociali-sti 552 in dr. Šušteršič 132 glasov. Izvoljen je profesor Reisner.

Vseh volitev na Kranjskem je bilo vpisanih 97.119, toda volitev se je udeležilo 71.989.

Stajersko: Oddanih je bilo 69.484 glasov izmed 136.916 vpisa-nih volitev. Od teh so dobile: Slovenska ljudska stranka 55.734, Nemci 5980, socialistična stranka delovnega ljudstva 5782, Sloven-ska kmetaka republikanska stran-ka (radikaleci) 10.168, demokratje 5164, socialistična stranka Jugo-slavije 4284, samostojna kmetaka stranka 4543, narodni socialisti 2069, slovenska republikanska stranka (Nevačan) 1449 in radi-no zborovanje, ki se vrši, kakor vam je znano dne 27. maja v Chi-cagu. Ker imamo še eno sejo, je dolžnost slehernega napredno mi-slečega člana in članice, da se za-gotovo udeleži prihodnje seje kluba dne 6. maja ob tretji uri po-poldne v Slovenski dvorani. Pri-dite in podajte navodila delegatu, kako bi lažje in boljše napredo-vali. Sodrugi, ne zanemarjajte sej

Socialistične stranke v Sloveniji (narodni socialisti niso všteti) so dobile skupaj 17.886 glasov, — nimajo pa nobenega poslanca.

Najlepše pa je, da se okrog 80.000 volitev, večinoma delav-cev in kmetov, ni udeležilo volitev v Sloveniji!

Meteoriti.

Justični departament se je kon-čno spomnil, da so v Ameriki pa-triotje, ki so v minulem letu osle-parili ljudstvo za pol milijarde dolarjev z oljem, katerega nima-jo. Med temi patrioti je tudi slav-ni dr. Cook, junak Severnega te-čaja. Presenečen ni nihče, kdor je enkrat dr. Cook, je vedno dr. Cook.

Zdravo, Turčine! Daj nam ro-ko! Zdaj si možak in pol! Včas smo rekli, da so tvoje roke krva-ve, da si kral kristjane in počenjal druge nekrščanske reči — pa ni bilo res. To se nam je le tako sa-njalo ... zlasti odkar si podelil bogate plasti rude in jezero olja našim ameriškim kraljem. Ti si lahko krivoverec, ampak tvoja ruda in olje ni krivoverstvo. Zdaj si naš brat. Ako pa še narediš kakšno neumnost, glej, da narediš na tihem, ne pred vsem gobeza-lim svetom.

Amerika je pozvala domov vse svoje vojake iz Evrope in Azije, toda njene armade kljub temu še markirajo po starem sve-tu: armade dolarjev.

Dolarji so naši novi vojščaki, ki osvajaajo svet za demokracijo! Mi nočemo tujih teritorijev, bogami ne, ampak te dni so naše dolarske čete anektirale Turčijo; aneksija Nemčije in bivših avstro-ogrskih fevdov bo kmalu izvršena.

Vojake dolarjev prodirajo v Srednjo in Južno Ameriko, prodirajo na Kitajsko. Zdaj se men-da izpolnjuje prerokovanje: en hlev in en pastir. Pastir v tem slu-čaju je svetli Dolar, ki nosi na svo-ji zadnji plati bogokletni napis: V Boga zaupamo.

Strašna nesreča se je valila pro-ti Ameriki. Sama živa revolucija je prihajala. Katastrofa je drvela v osebi — slabotne ženske Jekate-rine Kalininove, ki je slučajno sproga takozvanega predsednika ruške sovjetske republike.

Nesrečo smo pravočasno od-vrtili, hvala Bogu in "Narodne-mu katoliškemu blaginjskemu svetu" v Washingtonu! Grozno žensko smo pritiskali k steni in ji povedali po krščansko, da barbar-ka ne bo omadeževala s stopinjo svojih nog svetih tal, na katerih nežigamo zamorec in linčamo stav-karje brez processa, ne, ne!

Ako bi bila Jekaterina žena ka-kega velikega knjaza, kakoga vla-dike ali kuharica kakoga general-nega vikarja, o da, potem bi bila druga stvar! Četudi bi bila kvota že izčrpana, bi že naredili v zaku-no luknjo, skozi katero bi spustili blago belogardistično dušo v de-želo svobode. Saj smo zadnjih sprejeli 400 čaristov z odprtimi rokami; sprejeli smo veleopova Semjonova, ki je ubijal in kradel kakor noben boljševek. Dobro se postavimo!

Kdaj se v Ameriki loči cerkev od države?

Če je katara razporka potreb-na, je ta. Navidezno je cerkev ločena, ali v resnici nimajo kleri-kalni nazadnjaki nikjer takega vpliva v politiki in pri vladi ka-kor ravno v Združenih državah sedanje čase.

Katoliška cerkev ima novega mučenika. Tako pravijo: naši franciskanski trgovci. Pa še pro-testirajo! Psujejo, zmerjajo! Za-kaj niso veseli?

Ali bi bil kaplan rad fajmošter? Da. Ali bi bil fajmošter rad dekan? Da. Ali bi bil dekan rad škof? Da. Ali bi bil škof rad kardinal? Da. Ali bi bil kardinal rad papež? Da. Ali bi bil papež rad mučenik in svetnik? Ne — ker je treba umreti, predno se dožene ta šarža!

Vlada Dolarike ima tak strupen plin, ki prodre skozi vsako masko. Vlada Brutalike ima masko, ki je kos plinu iz Dolarike.

Vlada Dolarike dobi plin, ki prodre skozi masko iz Brutalike. Vlada Brutalike iznajde plin, ki pokonči v eni minuti prebivalce največjega mesta.

Vlada Dolarike dobi plin, ki v eni sekundi uniči vse ljudi cele dežele.

Novice iz Jugoslavije. — Jih ni! V Jugoslaviji je zdaj zavlada-la noč.

K. T. B.

Iz delavskega sveta.

(Federated Press.)

Namščenci cestnih železnic v Chicagu se pripravljajo na novo mezdno gibanje. Mogoče bo zopet stavka, ko poteče stara pogodba. Namščenci bodo pri sklepanju nove pogodbe zahtevali staro mezdno 80 centov na uro, katere jim je bila pred dvema letoma znižana na 70 centov.

Tekstilni delavci v novoangleških državah niso zadovoljni z bormim zvišanjem mezd za dvanajst in pol odstotka in sklenili so, da bodo zahtevali več.

Dobro novo mezdno lestvico so izvojevali stavbinski delavci v Seattle, Wash. Povprečno je mezdna zvišana za en dolar dnevno. Nova lestvica daje sledeče dnevne mezdne: tesarji \$8, azbestisti \$9, zidarji \$9, navadni delavci \$5, železostavni delavci \$9, cementarji \$8, mizarji \$10, strojniki \$9, plekarji \$10, soboljkarji \$8, vozniški materialja \$8, plumburji \$9 in kleparji \$8.

Kdo je zakrivil prelivanje krvi v Herrinu?

General Black je dejal v preiskavi, da je kriv polkovnik Hunter.

Springfield, Ill. — Preiskava herrinskih izgredev, katero je odredila illinojska legislativa v svrhu, da dožene, kdo je kriv, da ni bilo poslano v Herrinu vojaštvo, ki bi bilo preprečilo krvoprelivanje, je prišla v sredo. Preiskovalni odbor se je najprvo skregal med seboj radi vprašanja, če bo zaslišanje prišlo javno ali tajno. Končno je zmagała stranka, ki je zahtevala javno zaslišanje.

Prvi je bil zaslišan adjutant general Carlos E. Black, poveljnik illinojske milice. Na vprašanje, kdo je kriv, da ni bila poslana milica v Herrin, je general dejal, da je kriv polkovnik Samuel N. Hunter, ki je bil v Herrinu in je njemu (Blacku) poročal, da vojaške čete niso potrebne. Iz Blackovega pripovedovanja je razvideti, da Black smatra Hunterjevo poročilo glede izgredev za neresnično, zavita in površno.

Ako bi hoteli mogote, ki si zdaj grizejo brke radi poraza v Herrinu, dobiti pravega krivca, bi ga hitro imeli. Moč, ki spada pred sodišče, je lastnik prometovnika, ki je poslal gardiste in stavkorce v Herrin in teroriziral rudarje toliko časa, da so se postavili v bran.

Nemiri v angleškem parlamentu.

Proletarska pesem "Rdeči nastavi" se je razlagala v zbornici.

London, 12. apr. — Angleški parlament, ki si je nadel ponosno ime "mati vseh parlamentov", ni imel tako viharne seje kot je bila večerajšnja, odkar pomnijo najzastarejši britanski parlamentarci. Bili so izgreli in boj na pesti. Seja je bila končana v največjem neredu in nemiru.

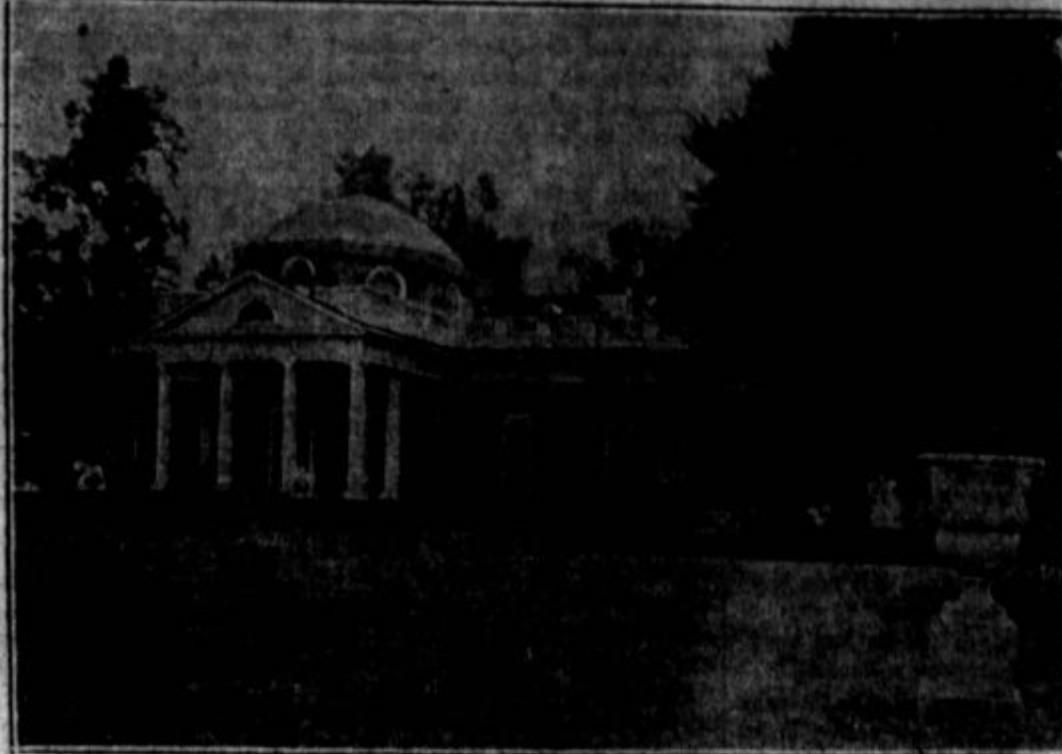
Krivali so imeli izvor v porazu vlade v tork zvečer, nakar ni hotel Bonar Law podati ostavko. Večraj je zakladniški kancelar Baldwin prišel s manevrom, da popravi poraz vlade. Delavski poslanci so takoj videli, kam pes tace moli in so začeli protestirati in ponovno zahtevati, da vlada rezignira. V hipu je bila zbornica kakor sejmica. Tedaj je predsednik zbornice naznanil, da je Baldwinov predlog sprejel in zaključil sejo. To je še bolj raskalo laborite in začeli so demonstracije. Na delavskih sedežih je zagrmela revolucionarna pesem "Rdeči nastavi", ki je mogočno odmevala po častiti zbornici. Ministri so se porogljivo rožali. Laborist Murray je skočil k ministrom in dobil je zvezek papirja v glavo; v naslednjem hipu je Murray udaril Walterja Guinnessa po nosu. Priskočili so drugi in pesti so padale kakor za stavo. Ramsay MacDonald je miril, toda kravalci ni bilo konec, dokler niso ministri zapustili zbornice.

Seja se danes nadaljuje.

NAMESTO POČITNIO POLJSKO DELO.

Washington, D. C. — Federated Press. — "Ljubka pomlad" kot doba, ko prične otroci po deželi delati in delajo skoro do Božiča, je

1743. THOMAS JEFFERSON 1826.

Jeffersonov dom MONTICELLO.

Thomas Jefferson se je rodil dne 13. aprila, 1743, v Shadwellu, Virginia. In tako obhaja danes ta dešela rojstni dan svojega tretjega predsednika, ki je bil eden največjih in najnamenitnejših zagovornikov in širiteljev prave demokracije v Ameriki.

Thomas Jefferson si je pridobil v svoji šolski mladosti mnogo znanja. Govoril je dobro poleg svoje matere govorice francoščino, španščino, italijanščino in angleščino.

Svoje javno delovanje je pričel s službo mirovnega sodnika. In ko so prišli časi, ko se je bilo treba potegovati za neodvisnost

ameriškega ljudstva, je bil on eden najnamenitnejših ameriških revolucionarjev. Njemu pripisujejo tudi sestavo deklaracije ameriške neodvisnosti. Ko se je Amerika osamosvojila, je imel Jefferson vedno zelo važno nalogo v javnem življenju. Od 1. 1784. do 1. 1789. je bil v Franciji ter pomagal Benjaminu Franklinu in Johnu Adamsu v pogajanjih za trgovske pogodbe z evropskimi državami.

Jefferson je bil velik nasprotnik suženosti, kar ga posebno povzdiguje in povečuje, zakaj, malo je bilo tedaj še ljudi, ki bi se potegovali za odpravo tega grdega madeža tedanje civilizacije.

L. 1801. je bil izvoljen za predsednika Združenih držav. Kot tretji ameriški predsednik je odslužil dve službeni dobi. Ko je dno 4. marca, 1809, odložil predsedniško službo, čeprav bi bil lahko izvoljen tretji za predsednika, je imel štirideset let skoro neprestanega javnega delovanja za sabo. Jefferson je bil eden najboljših in največjih političnih voditeljev in državnikov v tej deželi. Umrli je 1. 1826.

V gornji aliki vidimo njegov dom Monticello, ki ga hočejo morodajni faktorji kupiti ter izročiti narodu v last.

silka poletne dobe, ki jo je pravkar raspolasi kirom dešela potom radija zvezni otroški urad.

Za mestnega prebivalca je pomlad tista doba, ki ga reši računov za premož, doba, ki mu priinese daljše večere za odpočitek na prostem in mnogo drugih prijetnih reči, dočim se mestni otrok prične igrati ter se mišl na poletne počitnice.

"Ali otroci na deželi ne morejo pričakovati počitnic, ne igranja in ne svobode," nam je povedal radij. "Kmečki okraj, ki imajo najdaljše šolske počitnice, so navadno tisti, v katerih se ljudem sdi otroško delo potrebnejše kakor njihova vzgoja."

Po nekaterih okrajih, kjer raste bombaž, traja šolska doba samo tri mesece na leto, pravi omenjeno poročilo.

Pomlad in otroško delo se pričenja na polju v mesecu februarju po bombaževih okrajih, in otroci imajo vse polno dela tamkaj. Treba jim je delati, ko se prične delovanje in šetvi. Zgodnje žetve jamejo soroti, preden se posejane sadnje. Kozoraz pospravljajo v oranje, treba jim je delati pri obmeseu avgustu, in obenem se pričenja bombaževa žetev, ki traja do novembra ali decembra. V tem času seve nihče ne misli na šolo.

Mnogi starši uvidevajo, da je napačno preoblagati otroke s delom, ali obenem pa mislijo, da se morajo posluževati njih pomoči, dokler si ne morejo najeti druge. Skorje dve tretjini otrok je zaostalih v vsotji.

Ker pride po severnih državah pomlad kasneje, in zima pa preje, je šolska doma tamkaj daljša, ali ko pridejo napoved počitnic, doleti otroka na severu ravno taka usoda kakor onega na jugu. Delati morata oba, namesto da bi se odpočila ter okrepila za prihodnjo šolsko dobo. Na severu je dobiti ponekod otroke, ki so stari po osem let, ali naslopoje so po dvanajst in več. Navadno imajo dvo- brazdne pluge s štirimi ali petimi konji.

O spravljanju pese pod streho šitamo, da pride za prepuljevanjem okopavanje in v oktobru in novembru pa pospravljajo. Ob tej priliki morajo otroci težko vadigovati, obenem pa biti v vedni nevarnosti, da se vrečejo. Nekateri šole dovoljujejo po "pesne počitnice" v jeseni, da morejo tako otroci pomagati svojim staršem spravljati peso pod streho.

SVETOVNI PAKT ZAJEKN ZAVSELEJ, PRAVI DAVIS.

Chicago, Ill. — Amerika je že izrekla svojo sodbo glede na vprašanje svetovnega pakta; in prav težko jo bo privedi do tega, da bi kmalu izpremenila svoje mnenje. Tako je nekako dejal general Abel Davis Ohajski družbi na njeni mesečni seji v šikagškem Atletskem klubu.

Ta narod se ne bo nikoli zavezal žrtvovati krvi naših bodočih

rodov na evropski zemlji zaradi možnosti drugega miš, ki bi bil tako nesadovoljiv in nevaren kakor versajlaka mirovna pogodba, je dejal general.

"V petdesetih ali šestdesetih letih utegnemo imeti naši sinovi vojno, v kateri bodo morali braniti našo zastavo. Ali tedaj bodo ravnali, kakor se jim bo zdelo najprimernejše. Ni naša prerogativa, da bi kastravljali njih življenja za bodočo neznanost stvar," je nadaljeval.

Obsojil je potem francoski vpad v Poruhrije ter ga označil za nekaj ne posebno lepega. Mi smo stopili v vojno v duhu vzvišenih idealov, je dejal. In zato moramo obojati militaristično politiko našega prejšnjega zaveznika.

Naše družinske razmere.

Chisholm, Minn. — Že dalj časa se mnogo čita v "Prosveti" o družinskih razmerah in to v večvrstnih dopisih, kar pa tudi ne dopade. Zato se bom izjavil kot še par dopisnikov, da je boljše, da "Prosveta" porabi tisti prostor za kaj bolj podučnega in koristnega napredku delavstva. Bolje je, da piše mesto o družinskih razmerah politične članke ter podučuje delavstvo, kako se ima politično organizirati. V politični organizaciji delavstva je gotovo največja moč. Če bi ne bilo tako, bi se tisti, ki nam danes vladajo, ne trudili in ne potrošili na bujke denarja samo za to, da zmagaajo pri volitvah. Pa ni samo to. Korporacije gradijo hiše za naseljevanje takih ljudi, o katerih vedo, da bodo zanje glasovali. Mislim si moramo, če je zanje dobro, da se politično organizirani in imajo politiko za najsveteljšo, in koristno stvar, da bi bila leta dobra za nas. Če štejemo tiste, ki nam danes vladajo, jih bomo v rezultatu šteli našeli kvečjemu dvajset na sto, ostali smo ml. Ameriška ustava pravi, da večina vlada, a danes vlada večina le po glasovih, ne pa po sloju naroda, kateri je številnejši. To je vsled tega, ker revali sloj, ki tvori 80 odstotkov, glasuje pri volitvah v ogromni večini za one, ki jih je samo 20 odstotkov. Mnogi se zdi to velika krivica, a največ so temu krivi nasadnjaški listi, ki jim diktirajo kapitalisti, kaj naj pišejo. Tudi duhovščina igra veliko vlogo pri njih s svojimi pridigami po cerkvah. Nji sledi večina revnega ljudstva in verjame.

Zato je toraj bolj potrebno, da bi se tisti predali v "Prosveto", v katerih stoji o družinskih razmerah, napolnili s štivom za poduk o politiki.

Ko ravno to pišem, hočem tudi jaz navesti nekoliko točk, kaj je po mojem mnenju najbolj krivo,

da so naše družinske razmere tako slabe.

Mlad par, kadar se poroči, ne ve, kaj ga čaka in o zakonem življenju misli, da je v njem samo sreča. Ne misli na najpotrebnejše gospodarske razmere. Živeti hoče v raskoju, tako kakor čita in vidi v kapitalističnih listih in knjigah, razmere pa ne dopuščajo. Tako mlada zakonska petrolika sproti teško prislušeni denar.

Ko se jima narodi par otrok, ju tudi stane denarja, oče pa zasluži ravno toliko kot je zaslužil prej, ko otrok še ni bilo. Oče in mati sta še mlada in držita se tako kot njuni sosedje, ki so bogatejši. In tako gre denar še bolj ispod rok.

Delavec je izobražen toliko, kot se je naučil v ljudskih šolah, kjer pa ni prejel za življenje potrebne poduka o ekonomiji in gospodarstvu. Samo dela naprej za plačo, kakršno dobi. Zadovoljen je in dokler nima kopice otrok, ne misli dosti na politične in gospodarske razmere. Ko je enkrat star 35 let, ima še kopico otrok, takrat šele prične premišljevati o političnih in gospodarskih vprašanjih, ker tista plača ne zadostuje za preživljanje družine, ki jo zasluži.

Starši so revni, imajo kopico otrok, radi bi dostojno živeli s otroci, jih dostojno oblačili, kakor tudi sami sebe. Oče pa zasluži še zmirom toliko, kakor prej, ko še ni bilo otrok. Štedita oba, življenjske potrebine so jako drage in ne moreta shajati. To povzroča prepir, tepež in razpoko.

Mnogo ljudi se seveda razpokoči tudi radi nezvestobe. Nezvestoba v zakonu je pogosto vzrok prepira in ločitve. Razpokočijo se, ker je eden ali drugi zakonski zapravljuje, igralec, pijanec itd.

Imed vsega pa največ razpok pride radi siromaštva. Če bi delavstvo bolj štalo napredne liste kot jih čita, da bi spoznavalo politične, gospodarske in ekonomske razmere, bi si gotovo zasiguralo boljše življenje in s tem tudi več zadovoljnosti v zakonih. Razpokoče bi se znatno zmanjšale. — Joseph Uls.

HIŠA NA PRODAJ.

Proda se hiša sredi premogarske naselbine, zraven je štala, garaža in nekaj sadnega drevja na vrtu in vinake trte. Proda se prav po nizki ceni, ker lastnik gre v Rusijo. Tu je ugodna prilika za Slovence Kdor želi kupiti, naj se obrne na lastnika na naslov: Aut-ton Vehar, P. O. Box 126, Barton, Ohio. (Adv.)

ŠOLA ZA BABICE

Komur, ki želi postati samostojnejša in se priučiti za zdravstveno službo, se lahko vstopijo v našo šolo za babice. Šola je namenjena in deluje na skrajno vrtavi v užit. Nove učence se sprejemajo. Pišite nam še danes za naslov:

DR. SOUKUP,

3623 West 22nd St., (Cor. Millard), Chicago, Ill.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jedinota

Inšorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2057-59 30. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calmar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 2, Box 31, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. knjižnik John Vagrich, urednik glasila Joka Zavestnik upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terrell, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gerick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2057-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosch, Box 286, Moon, Kan., Pa.

John Greisl, 14031 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jagospad.

Max Mara, Box 160, Buhl, Minn., za severozapad.

Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 3800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdravišveni odbor:

Predsednik: Frank Alst, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Owen, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Jon. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR! — Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem usdu, se vrli tabele:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se naslovat Predsedništvo S. N. P. J., 2057-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2057-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in Jedinote vsebo se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2057-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na račun: Blagajništvo S. N. P. J., 2057-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zalta, predsednik nadzornega odbora, čigar naslov je spora.

Vsi prisrki na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajo, oglaš, naročila in spili vse kar je v zvezi s glasilom Jedinota, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2057-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

SEVI ROVA ZORAVILA VZORUJEJO
ZORAVI V DRUŽINAH

Za srbeči kožurabite

SEVERA'S ESKO

Antiseptično maslo

Priporočljivo na odpopot pri zdravljenju srbečice in raznih kožnih bolezni.

CENA 50c

Vpružajte pri vsaki lekciji

W F SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

POSEBNO! EKSTRA!

Niže od lovniške cene, 6 komadov brivne spravne na \$8.95 kar je pa po cen. V razceni vredno \$9.00. Pomislite kaj dobi: jamen stroj za las, brivno britve, škarje, dober pas, ščetilo in glavnik. Vse se je najnižja cena. Vredno je s tem zadovoljni. Nam stroj za las je vreden je cene, za katero vam dame vse to kupujejo. Ta cena ne je za kratko dobo, torej hitro se poslužite te prilike: Pošljite 30 centov v pošti in dobite vse to. Vredno je s tem zadovoljni. Mi vam to jamčimo, ali pa vrnemo denar nazaj. Pišite takoj — ne odlašajte. Naslov: Practical Sales Company, Dept. 641, 1210 North Irving Ave., Chicago, Ill.

\$3.95 EKSTRA \$3.95

Le za kratko dobo. To je kar ste hoteli.

Dobro orz, lopa, veržilo, ženci avinčnik in ostali na razpisu. To skupino je vredno do \$18.00, ampak se in mesec lahko dobite vse to komado za \$3.95. Vredno je s tem zadovoljni. Vsi dobite drzno zadovoljstvo za vsi denar. Naložite jostno za zadovoljstvo ali pa vsi denar nazaj.

1. Izvayana čena ora na vsi den in nedeljo doba. Konecje izvayana mesec in drsi prvi dan. Štikalo izvayana, tozeta vrede in lopa chubeno. Igliska kot \$18.00 vreden ora.

2. Lopa postelena jamčena Waldemar veržilo.

3. Krovni postelenci unatni avinčnik.

4. Pono čena izvayana vreden: "5. lopa berica" igliska kot prvi "Avinčnik" s lopa dolo in brana izvayana štikalo.

6. Zapravilo si. Za te kratka postelna izvayana. Pošljite orz za priliko izvayana. Pošljite avinčnik za drzno in priliko 25c v skupnabo za postelne izvayana. Ostalo \$3.95 postelna postelna za izvayana. Vse to doba.

UNION SALES COMPANY, Dept. 458, 18 So. Desplaines Street, Chicago, Ill.

FARMA NA PRODAJ.

Rojaki, proda se dve sto akrov obsegačo farma, 20 akrov je izdihčena, drugo je pašnik in gozd. Tri sobna hiša in druga postolja. Cena za vse skupaj je \$5,500, takoj se plača le \$2,000, ostalo pa na lahke obroke in po 2.50% na sto dolarjev. Zamenja se tudi za hišo v mestu. Oglašite se na naslov: John Smrekar, P. O., Millston, Wis. (Adv.) April 12-13.

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno in najboljši in najzastarejši. Dobiti je tudi abiko sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne selanine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

KNJIGE

KNJIŠEVNE MATICE
S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne Jedinote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

James Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil I. van Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Lyan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenesije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naravne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. 8 slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, navedeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naručite, s katerimi je poslati denar, sprejema

KNJIŠEVNA MATICA

2057-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Josip Jurčič.

Sin kmetskega cesarja.

(Dalje.)

5.

Zmenjena ženitev.

Gospodar v Šrajbarskem turnu je bil vdovec. Imel je eno samo hčer, Heleno, katera je bila v tem času, ko se godi naša povest, blizu dvajsetih let. Njej je bila namenjena po očetovi smrti dedščina vsega posestva Šrajbarskega turna. Zelo je torej oče dobili zeta, da bi mu bil povojli, vreden naslednik njegovega rodu, podpora njegovi hčeri in njegovi starosti.

Ker je bila lastnina precej velika, se je ponujalo mnogo zetrov, in starec je imel kje izbirati.

Tudi baron Jož Turen je prišel ravno s tem namenom, da bi ponudil mlajšega sina svojega, Viljema. Mutil se je v gradu že več tednov. V tem je zapazil grajski gospodar in gotovo z njim vred tudi njegov gost, da se je med lepo Heleno in mladim baronom sklenilo prijateljstvo, o katerem ni mogel dvojiti nihče, kam meri.

Graščak, kateremu se je mladi Turen vedel močno prikupiti, ni bil nejevoljen te zveze in pogodba med očetoma je bila hitro gotova in sklenila sta zaročitev.

Ker se je pa mladenič obema zdel še premlad za tako važen korak, ki človeka veže za vse življenje, in ker je graščak po pravici dejal, da je v tedanjih nevarnih časih treba trdnega, zvedenega gospodarja na gradu, sta se pobogala, da se odloži poroka še za dve leti. V tem pa je bil Jož Turen namenjen poslati sina iz dežele, da se čemu priuči, utrdi značaj in postane bolj moški.

Ker se po tej pogodbi med očetoma, katere sta se veselila tudi sin in hči, ni več prav spodobilo, da bi mlada namenjena si zaročena stanovala pod eno streho, ukrene baron Jož Turen zapustiti s svojim sinom gostoljubnega starega prijatelja na Šrajbarskem turnu in vrniti se na eno svojih graščin, katerih je imel več.

Debel aneg je bil zamek. Potovnje je bilo torej tačas, ko se ni bila dežela preprežena s cestami, prav težavno. Silil je graščak go-

sta, naj ostaneta še nekoliko časa, da odkopni sneg, ali da se vsaj razhodijo pota.

Vendar, ker se je že bližal Božič in iz gori omenjenih razlogov ostane Jož Turen pri svojem sklepu in določen je bil dan slovesa in odhoda.

Bilo je mrzlega meglenega jutra. Hlapci so imeli konje osedlane v dvoru, stara dva si sežeta v roke, nevesta se jokuje poslovi od mladeniča in takoj potem odjaja šteta plemenitaka oče in sin s svojim hlapcem in z dvema oboroženima služabnikoma, katera jima je bil graščak vsilil za spremstvo do polupota rekoč: da morebiti vendar ni tako varno hoditi po samotnih potih, kakor bi si mislil. Kmalu je gosta megla zakrila odhajajoče krdece očetov starega graščaka in njegove hčere.

"Zdaj bova zopet sama, Lenica," pravi oče in se obrne v grad. Te besede izvajajo vnovič solze iz oči nevestinih.

"No, dve leti bo kmalu minulo, in potlej bosta združena za zmerom; saj tudi prej nisi jokala, ko ga še poznala nisi," pravi starec smeje se.

"Jaz se bojim, da se ne bi pripetilo kaj hudega."

"Bodi pametna," pravi oče in oba gresta iz dvora v grad.

V vinskem hramu.

6.

Ravno to jutro navsezgodaj je bila v samotnem vinskem hramu nedaleč od pota, ki drži od Šrajbarskega turna proti Savh zbrana družina devetih mož.

Sedeli in stali so okrog sode in lončena majolika je romala okrog inokrog. Pol hleba kruha je držal eden v roki in ga lomil in ponujal zdaj temu in onemu. Vrata so bila priprta, tako da je bilo napel tema. Tiho so se pomenkovali. Ob stenah so bile pralonjene sekire, debele težke palice, v katere so bili zabiti ostri žebelji, in dve puški.

Bili so to pregnani, ubežni kmetje iz poslednjega punta. Vsi so bili nekako divji, odurni obrazi. Kosomana lahko spoznamo med njimi.

"Le pijte, koliko morete," pravi Kosoman, "samo varujte se, da ne bo kateri pijan. Težko delo imamo, Srčnosti bo treba."

"Martina še ni. Morebiti ga ne bo in potlej ne vemo, ali bo kaj ali ne," pravi eden možakov.

"Gotovo pride povedat, kdaj pojde oni gosposki pes iz grada."

"Kje ga bomo prav počakali?" vpraša drugi.

"Doli v ovinku" — pravi Kosoman. — "Pol nas stopi v goščo na eno stran, pol za skalo na drugo. Ko bodo prijezdili mimo, planemo hitro nanje in jih pomečemo na tla. Hlapca malo obstrlejte, potlej naj pa uide, če hoče. Njega nam ni treba, da imamo le starec, in dobro je, če dobimo še sina. Le naglo storimo, da se ne bo utegnili braniti, zakaj trden je še in mnogo opravka bi imeli z njim, ako se mu posreči dobiti meč iz nožnice. Sina se še mleko drži; njega vsak potare. Saj nas je deset, a tam je le eden."

"Kaj pa, če jih bo kaj več?"

"Če bo kaj hlapcev s Turna!"

"Saj jaz vem, da bodo samo trije. Martin je bil večeraj v gradu in je slišal, da ne mara, naj bi ga kdo spremljal," pravi tretji.

"Lotimo se jih, če jih je več ne bo, kakor nas," pravi Kosoman.

"Potlej pa pobijemo, kar se da," pristavi drugi.

"Njega ne do smrti. Živega moramo meti."

Zdaj zaslisiš stopinje po snegu in umolknejo. Vrata zaškripljejo, Martin stopi v hram in pravi:

"Le hitro, predno bo eno uro, mislim, da bodo šli."

"Koliko jih je?" vpraša Kosoman naglo.

"Pet," odgovori oni.

Vsi malo osupnejo.

"Katera dva še?" vpraša eden.

"Tista dva Vlahi, ki v gradu služita."

Kosoman zaškriplje z zobmi. Ta dva hlapca sta bila znana, da sta trdna in da sta bila že večkrat v boju. Da v svoje tovariše ne sme posebno mnogo zaupati, to je Kosoman vedel.

"Vendar mi uiti ne sme. Hajdimo!" Izpijo iz majolike, pobero vsak svoje orožje in za vrata odhajajo skozi vrata. Martin ostane sam. Da bi utolažil svoje vest, ki mu je morebiti očitala, da je po škarijotovo izdal človeka in mu pomagal do nesrečne smrti, sede k sodu in začne piti na vse duške.

V tem oni možje tiho koračijo

skozi vinograde do gozda in potem med drevjem proti pot. Sneg je bil zamrznil tako, da se ni udaralo in sled se je komaj poznala.

Pridejo do mesta, ker so bili namenjeni prežati. Kosoman jih razstavi in jim zopet zatrdi, kako naj se nosijo. Tistima dvema, ki sta imela puški, veli, naj merita vsak v enega Vlahov, grajskih hlapcev. Počenejo za grme in za veliko skalo in vse je tiho.

7.

Prvi poskus maševanja.

Bila je še malo razhojena pot. V zmaznem snegu so se konjem udarale noge, da so jim bili členki nad rogom krvavi. Zato je baron Jož Turen ukazal, konj ne priganjati in jezdiš so prav počasno. Kjer so bila pot slabša in ožja, so šli kakor divje goši, drug za drugim v vrsti. Le po nekaterih mestih sta jezдила oče in sin vstrice.

Bodisi, ker je namen svoj na Šrajbarskem turnu prav dobro dosegel, ali ker je bil proti domu na poti, stari baron je bil prav dobre volje. In četudi ni imel po svoji nekako ostri naturi navade z Viljemom, sinom svojim, govoriti o samem sebi, mu je danes pravil različne dogodke iz svojega življenja, o turških bojih, v katerih je bil on poveljnik in zmagalet, o poslednji kmetski vojni itd. Ravno ker je bilo to nenavadno, ga je poslušal sin zvesto in z nekako otroško hvalečnostjo, tako da so mu hitro izginila grenka čustva prezgodnje ločitve od namenjene mu neveste.

Naposled mu je oče pravil o kazni, katero so bili on in drugi obodili Eliju, takimenovanemu kmetskemu cesarju. — "Mugi se zdi, oče," — pravi Vilje — "da je bila to prehuda kazen, ker ste ga z razbeljenim železom umorili. Ta človek je bil vendar hraber in pogumen mož. Ali bi ne bilo pravičnejše kar ustreleti ga, ali ob glavo deti, da bi bil storil lažjo smrt?"

"Tega ti ne umeš," — odgovori oče. — "Zgled in strašilo smo morali dati temu nepokornemu ljudstvu za večne čase. Kmet je trdovratnejši, če bolje ravnamo z njim. Nobena kazen zanj ni prevelika, če se predrzne ustavljati. Še prizanašbo in dobroto ne boš nikdar dobro opravil pri njem."

Sin morebiti ni bil uverjen o tem ali ker je oče rekel, da je tako, je moral verjeti, zakaj oče je bil star, izkušen in spoštovan pri pametnih ljudeh, kateri so bili tudi po sinovi miali le plemenitaki. (Dalje prihodnjic.)

Ivan Cankar:

Legenda o Kristusovi suknji.

Ko je Kristus umrl, so vadjali pod križem vojščaki za njegovo suknjo. Dobil pa je vadijo Markus iz Panonije. Kristusova suknja je bila šita iz grobege rdečega suknja, rezana vaa iz enega kosa. Šivala jo je Marija sama, ko je bilo Kristu sedem let. Na rdečo suknjo so kapale njene rdeče solze, ko je mislila na sinovo trpljenje in smrt. Tistih solz ni bilo moči izbrisati, poznajo se še dandanašnji. Kristus je oblekel suknjo in je ni sčel petindvajset let. Kakor je rastel, tako je rasla suknja čudežno z njim. Nosil jo je, ko je tolažil žalostne, odpuščal grešnikom, lečil bolnike, dramil mrtve. Tudi jo je nosil, ko je jokal krvave solze na Olski gori in ko je nastopil pot na Golgato.

Markus iz Panonije si je ogrnil Kristovo suknjo, da bi se razkazal pred vojščaki. Ali komaj jo je ogrnil, ga je zabolelo njegovo srce in njegove oči so izpregledale. Odpasal si je meč, ni slišal zasmehovanja, ne hudih besed in je šel, kamor ga je gnalo spoznanje.

Videl je kvivice, ki je prej ni videl; videl je da so deležni trpljenja in križa tisti, ki lajšajo trpljenje trudnim in nosijo križ omarjočim; in videl je, da bo njih plačilo večno in nezaslišano veselje in nazadnje je videl tisočletno kraljestvo pravice in blagoslova božjega.

Tako je romal od kraja od kraja, od dežele do dežele in njegova beseda je bila evangelij. Ubogim je prinesel bogastvo, bolnim zdravje, potrjim radost. Razodel je malodušnim: vsa krivica je v vaših srcih; očistite srca — kje je krivica?

On sam, Markus iz Panonije, ni čutil romarskega trpljenja, ne gladu, ne žeje, ne mrza. Njegove oči so bile uprte v tisočletno kraljestvo in njegova duša je bila od upanja naličena in napojena. Ubog in truden je umrl, pokopali so ga za plotom.

Ko so ga pokopali, so se spogledali in so rekli: "Komu njegovo premoženje?" Njegovo premoženje pa je bila Kristova suknja. Dolgo so govorili in barantali, naposled pa so uganili: "Razrežimo jo, to rdečo suknjo, pa si vzemimo vsak svoj kos, kolikor nas je. Ti si mu dal kruha, jaz korec vode, ti slamo za noč, ti si ga pokopal; vsem je dolžan, naj plača vsem!" In tako so storili. Na devet kosov so razrezali Kristovo suknjo; in poveljčala je suknja devet spoznavalcev. Zakaj ostali so na suknji Marijine solze in Kristova kri.

Komaj se je grešnik dotaknil rdečega suknja, je izpregledal in je spoznal: greh je v krivici, krivica pa je v mojem srcu, blagor raste iz njega. Razodeto je bilo visoko povišano na Golgati pred vsa sveta očmi: le trpljenje samo bo premagalo trpljenje. Trpi, da ne boš trpel, umri, da boš živel!

Šli so v svet, dediči Kristove suknje, in so oznanjali tisočletno kraljestvo. Trpeli so in so umrli v trpljenju in sladkosti. Njih bogastvo pa je ostalo in na stotine je bilo dedičev. Razšli so se, razbegli se na vse strani prostrane zemlje; vsi bogati dediči, lastniki Kristove suknje. Z njimi je šel evangelij o trpljenju in o zmagovalnem poveljanju iz trpljenja. In kakor so trpeli in kakor so umirali v trpljenju: njih dedičev je bilo na tisoče, bilo jih je na milijone. Ni bilo gore tako visoke, ne doline tako globoke, da bi ne čula njih glasu...

Brate, čemu jokaš? Raduj se in vrisaj od radosti: — tudi ti nosiš Kristovo suknjo, kakor jo nosim jaz. Kakor jaz in silni milijoni trpečih. Pa pride čas in blizu je, ko se bo razodelo vse do konca: da naše trpljenje ni bilo izlito kakor voda v pesek, temveč da nam je pognojilo, zalilo in hranilo večno poveljanje; ko se bo razodelo, da je vsaka naša solza osušila tisočero drugih; in ko se bo navsezadnje preslavno razodelo, da smo mi vsi, mi zmagovalci, ki smo trpeli zaradi pravice, nosili rdečo Kristovo suknjo...

EMIL KISS BANKIR

133 Second Ave.,
NEW YORK CITY

Vsak kdor želi dobiti svoje rojake iz starega kraja, da mu pošlje

Affidavit of support

Jaz breakrbim vsakomu, ki kupi od mene potni listek, Affidavit v angleškem in slovenskem jeziku

Brezplačno

in breakrbim poverilo od jugoslovenskega konzulata. Pristopljina za poverilo od konzulata stane le \$2.60. Jaz prodajam

Parobrodne listke

(šifkante) za dobavo rojakov iz kraja in za potovanje v stari kraj

Po originalnih cenah parobrodskih družb.

Prejemam denar na vloge in plačam po 4% obresti. Pošiljam denar v stari kraj po pošti in brezjavno.

Pišite za pojasnila.

EMIL KISS BANKIR

133 Second Ave.,
NEW YORK CITY

Najboljše Cigarette

KNJIGA ZA CELO ŽIVLJENJE.

Angleško-slovenski besednjak boste rabili celo življenje. Vsako znano angleško besedo boste našli v besednjaku; ustvarili si boste velik besedni zaklad. Cena besednjaku je \$5.00. Naročite pri

DR. F. J. KERN,
6233 St. Clair Ave.,
Cleveland, Ohio.

CUNARD

V JUGOSLAVIJO v 9 dneh plačajo vsak torker valiti paralki.

AQUITANIA.....48,647 ton
MAURETANIA.....36,704 ton
BERENGARIA.....52,022 ton

Prijazne kabine za tretjega razreda potnike s 2, 4, 6 posteljami. Krasna obeda, kadilna in počivalna soba. Pokrito promenado nadkrova. Nobenih skrbí.

Cunardovi Money Orderi se izplačajo v jugoslavski kuro, varno in zanesljivo.

Za potni listek in druge potrebščine upražjite pri bližnjem agentu v vašem mestu.

CUNARD ANCHOR LINE.
140 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

Poletje

donaša nove dneve in nove potrebe. Vaši v domovini, ki potrebujejo denarno podporo za obdelovanje zemlje in druge domače potrebe, ki v tem času zahtevajo vašo pomoč, bodo to pomoč najprej in najtočnejše prejeli, ako se za Vaše denarne pošiljke poslužite naše trdke.

Na držite svojih prihrankov mrtvih! Dajte jim življenje; vložite jih pri nas na

SPECIAL INTEREST ACCOUNT

Za potovanje in dobavo Vaših iz domovine se morete obrniti na nas v popolnem zaupanju in dobili boste vsa navodila brezplačno

FRANK SAKSER STATE BANK

62 Cortlandt St., New York, N.Y.

GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE

COLUMBIA GRAMOPHONE

od \$30.00 — \$250.00.

VELIKA ZALOGA FLOSC V VSEH JEZIKIH. Imam nove zaloge nemških importiranih "Homokord" rekordov.

Brezplačne cenike dobite pri:

VICTOR NAVINŠEK,

331 Grove St., Coney Island, Pa.

IMAM NA ZALOGI PRAVE

LUBASOVE HARMONIKE

tri in štirivrstne, dvakrat, trikrat in štirikrat uglašene, nemške, kranjske in chromatične, kakor tudi koreške za harmoniko.

Imam tudi prave STAROKRAJSKE KOSE

bavne na roko in svetovno znane tovarne SENSCHWERT-KRENNHOF s Sinschwerke, v dolžnosti od 25 do 33 inčev, po sledečih cenah: Posrežena kosa po \$1.00, šest kos skupaj ali več po \$1.25. Klepalo orodje, dvoje vrste, po \$1.00, tri po \$1.25. Razgledni brusilni kamni, najboljša vrsta po 40c.

Pri teh cenah je poštnina še vtieta; s naročilom vred je poslali tudi denar vnaprej. Radi vas vprašamo, ali si jih že naročili od nas.

ALOIS SKULJ, 323 Epsilon Place, Brooklyn, N. Y.

POZOR MIZARJI!

Vaš odhoda iz Chicago se prodaja dobro ludo mizarška obrt s večletno skušnjo, pod ugodnimi pogoji. Tu se nudi lepa prilika za dva ali tri slovenske mizarje. Več se izve po telefonu Haymarket 1744, ali pa pridite osebno na naslov.

310 So. Desplains Street, Chicago, Ill.

Na krvavih poljanah.

IVAN MATIČIČ.

(Dalje.)

In zopet tam iz nižin se čuje krik vojnih trum, iz dolin se trga obupen klic žena, mater, otrok, tam dero solze potrlih sirot in vdov... Do nas ne sega krik razjarjenih trum, nas ne dosega ognjeno bljuvanje rjavejših žrel. Pri nas kraljuje veličastveni mir, ki ga le redkokdaj preseka osamljen strel s Krna. In le včasih zažvižga tam doli iz prepadov nevidna počast in treščil ob trde počine, da se para osračje, udarja ob divje vrhove, odmeva tja daleč preko gorovja in temnih prepadov in spominja gorke sinove na neizbežno gorje vojnih strahot...

Rasle so barake iz tal, naselbine po gozdiših, dolinah, rečnih postajah, zavetiščih, hlevih, pekarnicah — vse je ustvarila trdna roka in trdna volja naših sinov. Zadovoljni bi bili v tem planinskem rajju, da ni bilo vruga v podobi polkovnega adjutanta z mefistovsko brado, z mefistovskim smehom. Ta junak brez sreče je prisedel polku čez mero gorja in trpljenja. Kaj je bilo treba na Duplem razkošne kinske dvorane, ki je bila tako velika, da bi lahko v njej rajalo tisoč ljudi! Čemu je bilo treba te veličastne stavbe, ki ni nudi niti trenutka uživanja vsem tem tisočem trpinov, ki so jo ustvarili in vlačili deske in tramove gori iz Lepenja tja čez Bogatin prav od Bohinja. Vse to dolgotrajno trpljenje je bilo brezplodno. Kaj je bilo treba cest na vratolomne vrhove, po katerih bi lahko držal avtomobil, a je klecala po njih le tovarna živina. Čemu so bila vsa velikanstva in bogata skladišča obleke, materijala, ko pa je bil ves polk raztrgan in razcapan. Tako je hotel Mefisto, ki je zasajal povsod svoje kremplje, vsepovsod iztikal in vohal, vsako uro, ponoči in podnevi bdel kraj trudnih delavcev na cesti, kraj siromašnih nosačev. Povsod strahoval, kaznoval. Kogar je zasajal pri počitku, temu je naložil na rame težek hlopd in ga napodil z njim prav na vrh Šmohorja ali Lemeža, kjer se je moral javiti tamošnjemu poveljniku, a hlopd prinesiti zopet nazaj. Mučil je ljudi, da so stekali in omahovali, mučil jih do krvi, a kadar se je kdo zgrudil, se je pribojnik avarsko zasmejal: "Haha! Vojna je. Ljudje in živina morajo delati, da se ne usmradijo. Počivali bodo lahko po vojni, če kdaj mine."

Preobložena skladišča novih oblek in novega perila so bila pod njegovim ključem. Brez njegovega dovoljenja ni dobil nihče niti krpe. Razcapani ljudje so prosili nove mondure, perila: "Raztrgani smo, gospod nadporočnik, in naša perila je umazano, ubiwo."

"Mar menite, da vam bom dal nove mondure! Za delo ste še dobri, parade pa nimamo. Če je raztrgana, si jo zakrpajte; ko pridete z dela, imate dovolj časa. Tu imate sukanca in starih krp. Če vam je pa perilo umazano in ubiwo, pre-

kuhajte si ga, saj imate snega in drv. Poberite se mi izpred oči, smrđljivi, če ne vas naženem po hlode čez Bogatin!"

V veliki dvorani so občudovali ljudje velikanški sad svojega trpljenja in dela. Za njimi je prihital pribojnik:

"Mar ven, postopači! Mislite li, da smo zgradili to razkošje za vas! Zunaj imate krampe in lopate in spravite se mi na cesto!"

Na sveti večer so morale stotnje na delo. Razsajal je vihar, da je krivil hrbišča. Preko vrhov je tulila groza, da so ljudem zobje šklopotali. Pri krnskem jezeru se je utrgal plaz in podsil in ugonobil enajst bednih življenj... In pišč je zatulil preko snežnega groba in divje zažvižgal pesem nagrobnice, pesem miru, pesem božične noči...

Nad vse pa sta trpela živina in moštvo pri trenu, ki je bilo na maršu dan in noč. Prav v Bohinj so morali po provijant, monduro in deske, in celo čez Mojstrovko v Kranjsko goro, deset ur hoda, v neurju, mrazu, v temi, burji, viharju. Nadčloveški so bili napori, ko so se kocabali s težkim tovorom po kozjih stezah kraj prepadov ali se borili s plazovi. Obupen je bil njih položaj, ko si je sredi črne noči živina polomila noge, obtičala v zametih, ko so se prevrnili vozovi v lepenjski grapi, ko so se strli vrh Mojstrovke, ko jih je razstrgal vihar. Kako so se borili z zameti telefonisti, kako so jim plazovi trgali debeli goraki kable!

Oficirji razen zaničevanih kadetov niso imeli dela. Pogovarjali so se o dopustu in si preganjali dolg čas s kvartami, z govejimi zrezki, z divjačino, gnatjo, ogrsko salamo, mesenimi klobasami, sirom, maslom, jabolčnimi zavitki, omeletami, torto, čokolado, pečivom, belim kruhom, maslenimi žemljicami, kislimi kumaricami. Vsega je bilo v izobilju. Nalivali so se s konjakom, s šumečim in kuhanim vinom. Moštvo je dobivalo za priboljšek žlico češpljeve čežane, košček alnine ali ovčjega sira, osminko ruma in pet ogrskih. Tovarna živina je glodala les in žalostna povešala glavo.

Lepenje je bila gorska vasica, ki je štela tri bajte, katerim so se pa pridružile mnoge lične artiljerijske vile, okrašene z lepimi ograjami in belimi stiezami. Vračajoči se izgnanci gotovo niso spoznali več svoje siromašne grupe, ki jo obseva solnce le sedem mesecev v letu. Tu so bili del našega trena, sanitetna postaja in pa mesarji, ki so pobili za polk do sedem repov na dan.

Večkrat sem prisostvoval temu krvavemu delu. Naši veseli mesarji so spravili sestradane živali v ravno vrsto, meter razdalje med vsako, nato pa pričeli pri prvi. Prijazni mesar je le po objel okrog glave in ji zakril z rokami oči; drugi močnejši mesar, krepka gorenjska kost, je dvignil težko sekuro in mahnil žival tako silno po glavi, da se je v tem hipu sesedla, bolešno zastokala in krčevito zatrepetala z nogami.

"Ne morem ti pomagati, cesar je ukazal."

S temi besedami se je opravičil pri sleherni, udaril jo še parkrat na tleh in stopil pred naslednjo, ki ga je čakala vdano...

(Dalje prihodnjic.)